

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLER DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3910)

Karar Tarihi: 23/2/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Recai AKYEL
Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU
Başvurucu : Güler DEMİR
Vekili : Av. Necmettin POLAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 1993 yılında düğün konvoyuna düzenlenen silahlı saldırıda yaralanma olayında makul sürede ve etkili soruşturma yürütülmeyerek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi nedeniyle yaşam hakkının; anılan olaydan kaynaklanan zararlar için 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/3/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık tarafından görüş sunulmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu 5/12/1993 tarihinde, Diyarbakır ili Bismil ilçesi Tepe beldesinden Üçtepe köyüne giden kendi düğününün gelin konvoyuna İlçe Jandarma Komutanlığında er olan şahıs/shahıslarca silahlı saldırı yapıldığını, bu saldırıda yaralandığını iddia etmiştir.

1. Ceza Soruşturmasına İlişkin Süreç

9. Başvurucu yukarıdaki paragrafta belirtilen olay kapsamında 30/6/2005 tarihinde Bismil Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyetinde bulunduğunu beyan etmiştir.

10. 1/7/2005 tarihinde şikâyet konusu olay hakkında başvurucunun ifadesi alınmıştır. Ayrıca muhtelif tarihlerde tanık ifadeleri alınmış; Bismil İlçe Jandarma Komutanlığı, Tepe Jandarma Karakol Komutanlığı, Bismil Devlet Hastanesi Baştabipliği ile birtakım yazışmalar yapılmıştır. Ayrıca başvurucunun Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesince düzenlenen teşhis ve tedavi evrakları da mevcuttur.

11. Ateş eden şahsın kimliği tespit edilemediğinden Başsavcılıkça daimî arama kararı verilmiş, periyodik aralıklarla bu karar yenilenmiştir.

12. Başsavcılığın 6/5/2009 tarihli ve Soruşturma No. 2005/885, Karar No. 2009/432 sayılı kararı ile yapılan soruşturmada olayın fail ya da faillerinin belirlenemediği, 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 448., 62. ve 102/2. maddeleri gereğince dava zamanaşımı süresi dolana kadar daimî arama kararı alındığı, 765 sayılı Kanun'da öngörülen on beş yıllık dava zamanaşımı süresinin 5/12/2008 tarihinde dolduğu, bu sebeple meçhul şüpheliler hakkında kovuşturma yapılması imkânı kalmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir.

13. Başvurucu tarafından Siverek Ağır Ceza Mahkemesinde kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz edilmiştir.

14. Siverek Ağır Ceza Mahkemesinin 15/1/2013 tarihli ve 2013/65 Değişik İş sayılı kararı ile Başsavcılığın kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesi ile itirazın reddine hükmedilmiştir. Ret kararı, başvurucuya 18/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

2. İdari Başvuru ve İdari Yargılamaya İlişkin Süreç

15. Başvurucu, iddia edilen olay kapsamında (bkz. § 8) 27/7/2005 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Diyarbakır Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

16. Komisyon 11/8/2006 tarihli kararında başvurucunun tazminat talebini reddetmiştir.

17. Başvurucu tarafından belirtilen ret işlemi aleyhine Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinde iptal davası açılmıştır.

18. Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinin 23/10/2007 tarihli ve E.2007/221, K.2007/1318 sayılı kararı ile dava konusu işlemin iptaline hükmedilmiştir.

19. Davalı idarenin temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 20/11/2014 tarihli ve E.2011/9774, K.2014/8604 sayılı ilamı ile kararın onanmasına hükmedilmiştir.

20. Başvurucu, Danıştay karar tarihinden önce 20/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

21. 765 sayılı Kanun'un 448. maddesinde yer alan hüküm şöyledir:

"Her kim bir kimseyi kasten öldürürse on beş seneden on sekiz seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olur."

22. 765 sayılı Kanun'un 62. maddesi şöyledir:

"Bir kimse işlemeği kast ettiği cürmün icrasına taallük eden bütün fiilleri ikmal etmiş fakat ihtiyarında olmayan bir sebepten dolayı o cürüm meydana gelmemiş ise kanunda yazılı olmayan yerlerde fiil, idam ve müebbet ağır hapis Cezasını müstelzim olduğu takdirde"

müteşebbis hakkında on seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapis ve müebbet sürgün cezasını müstelzim olursa beş sene ağır hapis cezası hükmolunur. Sair hallerde o cürüm için verilecek cezanın altında birinden üçte birine kadarı indirilerek hükmolunur."

23. 765 sayılı Kanun'un zamanaşımı sürelerini düzenleyen 102. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Kanunda başka türlü yazılmış olan ahvalin maadasında hukuku amme davası:

1- Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis ve müebbet ağır hapis cezalarını müstelzim cürümlerde yirmi sene,

2- Yirmi seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapis cezasını müstelzim cürümlerde on beş sene,

3- Beş seneden ziyade ve yirmi seneden az ağır hapis veya beş seneden ziyade hapis yahud hidematı ammeden müebbeden mahrumiyet cezalarından birini müstelzim cürümlerde on sene,

4- Beş seneden ziyade olmamak üzere ağır hapis veya hapis yahud sürgün veya hidematı ammeden muvakkaten mahrumiyet cezalarını ve ağır para cezasını müstelzim cürümlerde beş sene,

5- Bir aydan ziyade hafif hapis veya otuz liradan ziyade hafif para cezasını müstelzim fiillerde iki sene,

6- Bundan evvelki bendlerde beyan olunan mikardan aşağı cezaları müstelzim kabahatlerde altı ay geçmesile ortadan kalkar.

Bu kanunun ikinci kitabının birinci babında yazılı ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis veya müebbet yahud muvakkat ağır hapis cezalarını müstelzim cürümlerin yurd dışında işlenmesi halinde dava müruru zamanı yoktur."

24. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu kararı eki kararın 1. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 23/2/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

26. Başvurucu; kendi düğününün gerçekleştiği sırada Diyarbakır ili Bismil ilçesi Tepe beldesinden Üçtepe köyüne giden düğün konvoyuna 5/12/1993 tarihinde silahlı saldırı yapıldığını, kendisinin bu saldırıda yaralandığını, anılan saldırının İlçe Jandarma Komutanlığında er olan şahıs/shahıslarca yapıldığını düşündüğünü, olay hakkında 2005 yılında Savcılığa şikâyette bulunduğunu fakat adli makamlar tarafından olayın soruşturulmasının makul sürede tamamlanmadığını, failerin tespiti ve cezalandırılmasında adli makamların etkisiz kaldığını, bu nedenlerle yaşam hakkının ihlal edildiğini, silahlı saldırı konusunda 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı başvuruda ve açtığı davada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu 5/12/1993 tarihinde kendisinin gelin konvoyuna silahlı saldırıda bulunması hakkında yapmış olduğu şikâyette adli makamlar tarafından olayın etkili soruşturulmasının makul sürede tamamlanmadığını, silahlı saldırıyı gerçekleştiren kişilerin kolluk görevlileri olduğunu düşündüğünü ve bu konuda failerin tespiti ile cezalandırılmasında adli makamların etkisiz kaldığını, bu nedenlerle yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Başvurucunun iddiaları ve başvuruya konu soruşturma kapsamında sunulan bilgi ve belgeler, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının maddi boyutunun ihlal edilip edilmediği konusunda değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikte kanıt unsuru içermemektedir. Bu nedenle, başvurucunun yaşam hakkının ihlali iddialarının sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi ancak, devletin etkili soruşturma yükümlülüğünü gerektirdiği gibi yerine getirip getirmediğinin tespiti ile mümkün olabileceğinden kabul edilebilirlik incelemesinin de Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutu ile sınırlı olarak yapılması gerekli ve yeterli görülmüştür.

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

30. Başvurucu, 5/12/1993 tarihinde düğün konvoyuna silahlı saldırıda bulunduğu ve söz konusu saldırıda yaralandığını, uzun süre hastanede tedavi gördüğünü ileri sürmektedir. Başvurucu, bu iddialarını 30/6/2005 tarihine kadar yetkili herhangi bir soruşturma mercii önüne taşımaksızın beklemek suretiyle pasif bir tutum sergilemiştir. Kaldı ki başvurucu, olay hakkında daha önceki bir tarihte davacı ya da şikâyetçi olmadığını 1/7/2005 tarihli müşteki ifade tutanağında (bkz. § 10) da teyit etmektedir. Başvurucu iddia edilen olayın meydana geldiği tarihten yaklaşık on iki yıl geçtikten sonra etkili bir soruşturma yapılmasının mümkün olamayacağı bir aşamada yaşam hakkının ihlali iddialarını soruşturma makamlarının bilgisine sunmuştur. Başvurucunun şikâyeti üzerine soruşturmaya başlayan Bismil Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucunun ifadesi alınarak gerekli yazışmalar yapıldıktan sonra "...765 Sayılı TCK'nın 448, 62 maddesine göre de, suç tarihi olan 05.12.1993 tarihinden itibaren aynı kanunun 102/2 maddesinin göre öngörülen 15 yıllık dava zamanaşımı süresinin 5/12/2008 tarihinde dolduğu, bu sebeple meçhul şüpheli/ler hakkında kovuşturma yapılması imkanının kalmadığı..." gerekçesine dayanılarak kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

31. Başvurucu 1/7/2005 tarihli müşteki ifade tutanağında, yaralanması olayı ile ilgili olarak olayın gerçekleştiği dönemdeki ortamın karışıklığı nedeniyle olay hakkında herhangi bir başvuruda bulunmadığını beyan etmiş ise de yaklaşık on iki yıl boyunca başvurucunun sorumlular hakkında şikâyetçi olmasını ve konuyu soruşturma makamlarının önüne taşımamasını engelleyen bir durumun bulunmadığı, başvurucu tarafından ortaya konulan argümanların ve Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından toplanan delillerin dava zamanaşımını ortadan kaldıramayacağına kabulü gerekir (*Mustafa Özbey*, B. No: 2013/8705, 23/3/2016, § 31).

32. Bu çerçevede 30/6/2005 tarihli şikâyet üzerine yürütülen soruşturma sonucunda kasten adam öldürmeye teşebbüs suçu işlenerek yaşam hakkının ihlal edildiği iddialarının gerçekliğinin tespitinin ve varsa sorumluların belirlenerek etkili bir şekilde cezalandırılmalarının sağlanamamış olmasında, iddia edilen olay tarihi ile başvurucunun şikâyeti üzerine soruşturmanın başlatıldığı tarih arasında geçen on iki yıla yakın sürenin etkili olduğu kuşkusuzdur. Anılan sürede başvurucunun yaşam hakkının ihlali iddialarını, etkili soruşturma yürütülmesinin mümkün olduğu bir dönemde bu konuda herhangi bir engelleyici durum söz konusu olmamasına rağmen soruşturma makamlarının önüne taşımamış olmasından soruşturma makamlarının sorumlu tutulması, dolayısıyla yaşam hakkının ihlali iddiası bağlamında devlet tarafından etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiğinin kabul edilmesi mümkün değildir (*Mustafa Özbey*, § 32).

33. Belirtilen nedenlerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edilmediği açık olduğundan başvurunun

bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

35. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürülen giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürünün makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

36. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyumsuzluğun karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (*Sabri Çetin*, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; *Mahmut Can Arslan*, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; *Mehmet Gürgen*, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; *Celal Demir*, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (*İsmet Kaya*, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

37. Somut başvuru bakımından başvuru tarafından 27/7/2005 tarihinde Komisyona yapılan müracaat sonrasında 11/8/2006 tarihinde talebin reddedildiği, belirtilen karar aleyhine başlatılan yargılama sürecinde ise 20/11/2014 tarihli onama kararı ile İlk Derece Mahkemesinin işlemin iptali yönündeki kararının kesinleştiği tespit edilmiştir.

38. Somut başvuruya bir bütün olarak bakıldığında başvuru açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu 8 yıl 3 aylık yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

40. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

41. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

42. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

43. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

44. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Diyarbakır 1. İdare Mahkemesine (E.2007/221, K.2007/1318) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/2/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL